

Gemankeerd – maar er is hoop!

Analyse van Henk: het is nog niet weer goed moet onze vang, maar we kunnen in ieder geval wel verheugd naar aangeslagen wiggen met wouterlatjes kijken. En de rare torx schroef is ook uit de wig bij de penbalk gedraaid. Dat werd tijd na 12 jaar! Veel malen kunnen we met dit weer toch al niet en nu al helemaal niet: de vijzel mag ook nog niet in het werk omdat Dunning daar nog mee bezig is. Maar goed, het weer: een bult koude lucht boven ons (Hoog). Met de vinger rechtsover draaiend komen we op een beetje wind uit het noorden. Stelt niets voor met die 5 hectoPascal drukverschil over 1000 km. Zonnig dus, mogelijk wat wolkenflarden van de trog die langs ons trekt, maar die zal ons met wat geluk nét niet raken. Toch even in de gaten houden, zoals altijd met het weer.

Het KNMI vindt er dit van: *zaterdag begint de dag met veel zon. In de loop van de dag ontstaan er stapelwolken maar het blijft droog. De maximumtemperatuur ligt rond 20°C. De wind is zwak tot matig en komt uit noordoost. (Bron: KNMI)*

Vragen over het huiswerk

Lezen H7: 7.4 t/m 7.5.3.f (oud en nieuw)

1. Welke zeilvoering kunnen we vandaag toepassen belast en welke onbelast?
2. Op pagina 45 zien we dat de roedeketting om de roede is gewikkeld. Wat zijn de voor- en nadelen daarvan?
3. Waarom gebruiken we liever een roeketting dan een stut in het bovenwiel?
4. De ketting moet goed vast aan de kruipaal. Welke knoop is daarvoor bij uitstek geschikt?
5. Welk deel van de roeketting hangen we slap, welk deel wat strakker – en waarom?
6. Noem alle maatregelen op die je op een korenmolen kunt treffen om het gevluht tegen ongewenst draaien te beschermen.
7. Wanneer zette men vroeger de molen overhek en waarom?
8. Wat is het resultaat als je een stalen roe steevast 'recht voor de borst' en 'nooit op de wiggen' wegzet?
9. Een molen staat verscholen achter bossen, je ziet alleen de bovenkant van het gevluht. De roe staat duidelijk schuin – en ook ongeveer een heklat breedte van het bovenste punt af. Hoe zie je nu of hij in de rouw of in de vreugd staat?
10. Waarom gebruiken we voor smeren van de kruiring liever geen grafiet?
11. Waar smeert je een Engels kruiwerk?
12. Waar is een vetboor voor bedoeld?
13. Op onze molen heeft 12 jaar lang een wig vastgeschroefd gezeten met een aluminium torx houtschroef. Nu is hij er weer uit en hebben we wouterlatjes. Wat is het goede systeem en waarom?

Antwoorden bij de vragen over het huiswerk

Lezen H7: 7.4 t/m 7.5.3.f (oud en nieuw)

1. Welke zeilvoering kunnen we vandaag toepassen belast en welke onbelast?
Uitgaande van de weerskaarten van het KNMI alles er voor, en als het kon een extra roede bijsteken. Maar dan nog gaat er niet veel gebeuren, al helemaal niet omdat onze vang nog aanslijt.
2. Op pagina 45 zien we dat de roedeketting om de roede is gewikkeld. Wat zijn de voor- en nadelen daarvan?
Het zit mooi vast en de kans dat de ketting los komt is heel klein. Maar de werking van de ketting kan lelijke beschadigingen aan het gevlucht veroorzaken, zeker als men de ketting (onder veel geraas) aantrekt en hij dan rond de roed afwikkelt. Bordschroten, heklatten en roe kunnen beschadigen. Bij een stalen roe kan de beschermende (verf)laag beschadigen en kunnen er gaten in de roe vallen.
3. Waarom gebruiken we liever een roeketting dan een stut in het bovenwiel?
Een stut in het bovenwiel zit veel dichter bij de as dan het eind waar de ketting omheen is geslagen en moet dus ook veel meer krachten kunnen weerstaan; kracht maal arm.
4. De ketting moet goed vast aan de kruipaal. Welke knoop is daarvoor bij uitstek geschikt?
En ketting knopen we bij voorkeur nooit, de knopen zijn er nauwelijks uit te krijgen en de borging is voldoende goed door de ketting een aantal malen rond de paal te wikkelen en / of een lus te hebben / maken met een harpsluiting.
5. Welk deel van de roeketting hangen we slap, welk deel wat strakker – en waarom?
Het deel dat teruglopen moet voorkomen strak, het andere deel mag slap hangen. Dus: waar het hekwerk zit slap, waar de windborden zitten strak. Met de neus naar de molen: llllang llllinks, korrrt rrrrechts! De reden is dat de vang, als de wind het gevlucht aanblaast, het bovenwiel als het ware wurgt en dus houdt, waar bij teruglopen de vang zichzelf 'licht'.
6. Noem alle maatregelen op die je op een korenmolen kunt treffen om het gevlucht tegen ongewenst draaien te beschermen.
Alle steekborden er uit, bij zwaar weer waar gangbaar de windborden er uit, roeketting er op, extra roeketting er op, stutten in het bovenwiel, pal er in, steen in het werk, kneppel aangespannen. Molen recht in de wind zetten zodat de vang zich vast kan zetten.
7. Wanneer zette men vroeger de molen overhek en waarom?
In de zomer, als de molen lang stil stond. De zeilen werden er afgehaald en de molen in lange rust (overhek) gezet. Men dacht minder kans op blikseminslag te hebben, het water liep makkelijk af en de roeden werden gelijkmatig belast door de zwaartekracht zodat ze minder makkelijk krom trokken.

8. Wat is het resultaat als je een stalen roe steevast 'recht voor de borst' en 'nooit op de wiggen' wegzet?

Dat is bij de molen van de Groote Polder de oorzaak geweest van het finaal doorroesten van de onderkant van de roede. Daar hebben we uiteindelijk een plaat opgelast en toen hield-ie het nog een paar jaar, maar hadden we indertijd beter geweten hadden we misschien zelfs nu nog wel met die roeden kunnen draaien. De regel "nooit op de wiggen wegzetten" in combinatie met de noodzaak (bliksemafleider) tot het recht wegzetten zorgt er voor dat de molen bij regen water in de roe krijgt dat in een plas blijft staan en dus roest veroorzaakt. Daarom zetten we tegenwoordig de molen weg "zoals hij komt" en enigszins in de vreugd.

9. Een molen staat verscholen achter bossen, je ziet alleen de bovenkant van het gevluht. De roe staat duidelijk schuin – en ook ongeveer een heklat breedte van het bovenste punt af. Hoe zie je nu of hij in de rouw of in de vreugd staat?

Onthoud: het hekwerk volgt de roede. Je kunt dus zien of de molenaar het gevluht 'gaand' of 'komend' heeft gevangen. Komend gevangen: vreugd; "het hoogtepunt moet nog komen". Gaand gevangen: rouw. "Over the top", of "Het hoogtepunt is geweest".

10. Waarom gebruiken we voor smeren van de kruiring liever geen grafiet?

Het komt wel voor, maar allereerst is grafiet zwart en kleurt alles waar het mee in aanraking komt grijs, inclusief je handen, kleding en het houtwerk. Verder maakt het het hout zacht, waardoor de zware kap van de molen van de Groote Polder in het nest gaat zitten.

11. Waar smeert je een Engels kruierwerk?

Als al, dan alleen een beetje op de asjes. Wél altijd rommel, zoals takjes en stof, tussen de rollen wegblazen of plukken. Vaak vinden vogels zo'n Engels kruierwerk een mooie plek om te nestelen en vind je soms hele nesten-in-aanbouw.

12. Waar is een vetboor voor bedoeld?

Een vetboor is een soort grote kurketrekker die je gebruikt om oud, hard en vuil geworden vet uit de smeergaten van een standerdmolen te boren. Er zijn twee gaten: één in de steenbalk (voor de stormpen) en één in een kalf voor het smeren van de zetel.

13. Op onze molen heeft 12 jaar lang een wig vastgeschroefd gezeten met een aluminium torx houtschroef. Nu is hij er weer uit en hebben we wouterlatjes. Wat is het betere systeem en waarom?

Wiggen en wouterlatjes hebben samen een signaalfunctie die een torx schroef niet heeft. De wig moet weliswaar vast zitten, maar dat is geen doel op zich. Hij is bedoeld om een *ander* onderdeel op zijn plaats te houden. Als dat andere onderdeel verschuift dan komt de wig los te zitten. Daarom voelen molenaars regelmatig aan de wiggen en zit er één los inspecteren ze de boel zorgvuldig voor ze eventueel de wig weer aanslaan. De wouterlatjes laten zien waar de wig oorspronkelijk zat. Zo is het makkelijker om te zien of er inderdaad iets is verschoven.

